

Provinciaal verslag

Provinciaal plan

Provinciale Regietafel Fryslân

v. 31 oktober 2024 (definitief)

Commissaris van de Koning
in de provincie Fryslân

Kabinet

Hare Excellentie mevrouw M.H.M. Faber-Van de Klashorst
Ministerie van Asiel en Migratie

Leeuwarden, 31 oktober 2024

Onderwerp: Provinciaal verslag van commissaris van de Koning in de provincie Fryslân
behorend bij provinciaal plan inzake asielopvang

Hooggeachte mevrouw Faber-Van de Klashorst,

Vanuit mijn verantwoordelijkheid als voorzitter van de Provinciale Regietafel (PRT) Fryslân en zoals beschreven in artikel 4, lid 2 van de *Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen* informeer ik u middels het provinciale verslag en het bijgevoegde provinciale plan graag over de asielopvang in de provincie Fryslân.

Kijkend naar de opvangopgave en de gesprekken die ik daarover, als rijksorgaan, de afgelopen jaren voerde, is het mijn beeld dat de Friese gemeenten doordrongen zijn van de noodzaak van de capaciteitsbehoefte en de doorstroom binnen de asielketen. De gemeenten zijn, naar aard en schaal en vanuit gedeelde verantwoordelijkheid, voortdurend zoekende naar mogelijkheden voor verhoging van de opvangcapaciteit. Aan de PRT wordt hierover gesproken vanuit een gedeeld besef van urgentie. Alle achttien Friese gemeenten, geen enkele uitgezonderd, hebben aangegeven in beginsel bereid te zijn om een bijdrage te leveren aan de opvang van de diverse groepen vluchtelingen en statushouders.

Om inzage te geven in de gemeenten die te kennen hebben gegeven asielopvang mogelijk te willen maken deel ik graag het onderstaande overzicht. Aan de hand van het overzicht constateer ik dat er in de provincie Fryslân een beschikbare capaciteit is, bestaande uit reguliere opvang en noodopvang, waarmee op dit moment wordt voldaan aan de indicatieve provinciale opvangopgave van 3.391 opvangplaatsen volgens de capaciteitsraming zoals gepubliceerd op 31 januari 2024. Volledigheidshalve daarbij de kanttekening dat de opvangcapaciteit voorsnog deels uit noodopvang bestaat.

Het is een gegeven dat er gemeenten in de provincie Fryslân zijn waar op dit moment nog geen asielopvang is gerealiseerd. Dit heeft verschillende redenen. Allereerst zijn er in gemeenten nog trajecten gaande. Enerzijds betreffen het trajecten voor reguliere opvanglocaties, zoals bijvoorbeeld in het geval van de gemeenten Leeuwarden en Súdwest-Fryslân. Anderzijds betreft het besluitvorming over tijdelijke locaties dan wel de eventuele verlenging van bestaande locaties. Het streven van de PRT is om de opvangcapaciteit, die voorsnog deels via noodopvang wordt behaald, in de nabije toekomst duurzaam te vervullen en conform de wet te voldoen aan de provinciale opvangopgave. De lopende

trajecten kunnen daaraan naar verwachting een belangrijke bijdrage leveren. Voor de Waddeneilanden geldt, ten tweede, dat men al diverse jaren bereid is om bij te dragen middels kleinschalige opvang. Aangezien het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) hiertoe nog geen mogelijkheden ziet, is het spijtig te moeten constateren dat deze potentiële opvangcapaciteit niet wordt geëffectueerd. Ik hoop dat er alsnog verkend kan worden hoe kleinschalige opvang voor specifieke gemeenten mogelijk kan worden.

Gemeente	Aantal plekken totaal	Aantal regulier	Nood-opvang	Doorstroom-locatie	Beschikbaar tot	Inclusief aantal bijzonder (amv)	Beschikbaar tot
De Fryske Marren	465	465*			1-10-2026		
Harlingen	160		160		1-1-2025		
Leeuwarden	690		340 100 250		1-10-2025 14-7-2025 5-1-2025		
Ooststellingwerf	190			190	31-12-2024		
Opsterland	75			75***	Vanaf 1-7-2025	20	Minimaal 3 jaar
Smallingerland	825	600	225		1-1-2034 1-10-2025	60 20 20	1-1-2034 1-1-2034 1-1-2034
Súdwest-Fryslân	786	600	186		1-11-2026** 1-5-2025	33	
Tytsjerksteradiel	652	652			Geen einddatum		
Waadhoeke	430	430			Geen einddatum	50	
Weststellingwerf	32		32		31-03-2025		
Totaal	4.305	2.747	1.293	265			

* aantal plekken wordt voor 1-7-2025 afgebouwd tot de indicatieve norm (= 301) volgens de capaciteitsraming voor de betreffende gemeente;

** betreft 450 plaatsen per 1-11-2026 tot 1-11-2041.

*** betreft 50-100 plekken (is nog in onderzoek).

Wat betreft de aanspraak op de bonusregelingen houd ik vast aan de bezwaren die eind 2022 tijdens de consultatie over het wetsvoorstel door diverse partijen, waaronder de Kring van commissarissen van de Koning en het Interprovinciaal Overleg, met de toenmalige Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid zijn gedeeld. De perverse prikkel die uitgaat van deze bonusregelingen staat haaks op de één overheid-gedachte die wij in de provincie Fryslân nastreven. In overleg met de PRT is besloten om aan de individuele gemeenten over te laten of zij in aanmerking willen komen voor een tegemoetkoming. Op basis van de geldende voorwaarden en de huidige stand van zaken zouden de gemeenten Tytsjerksteradiel, Smallingerland en Waadhoeke aanspraak kunnen maken op de tegemoetkoming.

Voor de provincie Fryslân zijn concrete afspraken over uitruilen van opgaven binnen de provincie voornamelijk niet aan de orde. De Friese gemeenten zijn zich evenwel bewust van de mogelijkheid tot het maken van afspraken over het onderling uitruilen van de opgaven voor asielopvangvoorzieningen, de huisvesting van statushouders en de opvang van Oekraïense ontheemden. Aan de PRT zal deze optie verkend worden indien het verdelbesluit per provincie daartoe aanleiding geeft.

Het bovenstaande, nader onderbouwd in het provinciaal plan, is het resultaat van integrale bestuurlijke en ambtelijke afstemming. Een werkgroep met ambtelijke vertegenwoordigers namens de Friese gemeenten en de PRT opereert daarbij parallel aan de bestuurlijke PRT om zo de bestuurlijke afstemming over de opvangcapaciteit te faciliteren zonder daarbij de

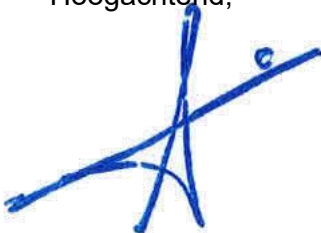
besluitvormende bevoegdheid van de individuele gemeentebesturen te doorkruisen. De ervaring met deze werkwijze is buitengewoon positief, zoals eerder ook een onderverdeling in subregio's succesvol was toen de Veiligheidsregio Fryslân de opvangcapaciteit voor de opvang van Oekraïense ontheemden en de crisishulpverlening coördineerde.

Ik beschouw het als bemoedigend dat er in Fryslân, ondanks de voortdurende dynamiek rondom de asielopvang, initiatieven zijn en blijven die bijdragen aan de beoogde stabiliteit in het opvanglandschap.

Ik vertrouw erop dat u zich aan de hand dit provinciale verslag en het bijbehorende provinciale plan een duidelijk beeld kunt vormen over de inspanningen inzake de asielopvang in de provincie Fryslân. Vanzelfsprekend ben ik bereid tot nadere toelichting indien u dit wenselijk acht.

Mede namens de Provinciale Regietafel Fryslân,

Hoogachtend,

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping, fluid strokes that form a stylized, somewhat abstract shape. The signature is positioned above the printed name.

drs. A.A.M. Brok

Inhoudsopgave Provinciaal Plan

1	Inleiding	5
1.1	PRT Fryslân	5
1.2	Verslag.....	5
1.3	Provinciaal plan.....	5
2.	Opvangopgaven in beeld.....	6
2.1	Provinciale asielopgave Fryslân	6
2.1.1	Realisatie provinciale asielopgave Fryslân	6
2.1.2	Capaciteit in ontwikkeling in 2024-2025.....	7
2.1.3	Uitwisseling van opgaven.....	8
2.1.4	Aandachtspunten	8
2.2	Provinciale opvangopgave opvang Oekraïense ontheemden	8
2.2.1	Realisatie provinciale opvangopgave opvang Oekraïense ontheemden.....	9
2.2.2	Capaciteit in ontwikkeling in 2025.....	11
2.3	Statushouders	11
2.3.1	Realisatie huisvesting statushouders	11
2.3.2	Capaciteit in ontwikkeling in 2024-2025.....	12
2.3.3	Aandachtspunten	12
3	Resultaat provinciaal plan	13
3.1	Samenvatting	13
3.2	Bestuurlijke opdracht ambtelijke werkgroep PRT.....	14

1 Inleiding

Gezamenlijk staan we voor een grote opgave bij de opvang van asielzoekers, alleenstaande minderjarige vluchtelingen (amv), Oekraïense ontheemden en de huisvesting van statushouders en statushoudende amv. Als Fryslân doen wij ons uiterste best om aan alle opgaven te voldoen. Elke Friese gemeente, ook de Waddeneilanden, is bereid om naar aard en schaal een bijdrage te leveren aan de opgave. Aan de Provinciale Regietafel (PRT) vindt hierover goede afstemming plaats en wij zijn positief over de huidige stand van zaken en de ontwikkelingen die gaande zijn in Fryslân.

1.1 PRT Fryslân

Aan de PRT overleggen de burgemeesters van de Friese gemeenten, de gedeputeerde van de provincie Fryslân en vertegenwoordiging van o.a. het COA en de Rijksoverheid onder voorzitterschap van de commissaris van de Koning (hierna cvdK) over de invulling van de provinciale asielopvangopgave, de opvang van ontheemden uit Oekraïne en over de huisvesting van statushouders. Doel is te komen tot een gedragen invulling van de provinciale opgaven. De PRT is een tafel voor bestuurlijke afstemming. Besluiten over bijvoorbeeld te realiseren asielopvangvoorzieningen worden, afhankelijk van het soort besluit, in betreffende en bevoegde colleges van B&W en gemeenteraden genomen.

1.2 Verslag

Volgens de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet) brengt de cvdK voor 1 november 2024 verslag uit aan de minister van Asiel en Migratie (AenM) over de resultaten van het overleg dat is gevoerd om tot een invulling van de provinciale asielopgave te komen (zie pagina 1-2 en bijgevoegde oplegger; ons kenmerk: 02305919). De inhoud van het verslag maakt daarmee onderdeel uit van het provinciale plan omdat de asielopgave een deelopgave is van het totaal te realiseren opgaven, waaronder opvang Oekraïners, opvang asielzoekers en huisvesting statushouders.

In het verslag dient opgenomen te zijn hoe de invulling van de provinciale asielopvangopgave eruitziet. Welke gemeenten maken welke asielopvangvoorzieningen mogelijk; het aantal plekken en welke soort plekken. Indien er bijzonderheden zijn, bijvoorbeeld het overeenkomen van een andere realisatietermijn dan moet dit ook kenbaar gemaakt worden. In het verslag moet naar voren komen of gemeenten gezamenlijk zijn gekomen tot een gedragen volledige invulling van de asielopvangopgave of slechts tot een gedeeltelijke invulling van de asielopvangopgave. Voor Fryslân geldt dat in gezamenlijkheid wordt gewerkt aan een gedragen invulling van de opgave.

1.3 Provinciaal plan

De PRT's zijn gevraagd te komen met een provinciaal plan ten aanzien van de drie opgaven: de opvang van asielzoekers, de opvang van ontheemden uit Oekraïne en de huisvesting van statushouders. Dit provinciaal plan geeft hier invulling aan.

Op dit moment voldoet Fryslân ruim aan de indicatieve opgave vanuit de Spreidingswet. Bovenop de 3.391 plekken die voor 1 juli 2025, conform de Spreidingswetsystematiek, gerealiseerd dienen te zijn heeft Fryslân op dit moment 900 extra plekken beschikbaar. Voor de Oekraïense ontheemden zijn ruim 4.200 plekken gerealiseerd. Voor beide vluchtelingstromen zijn plekken en (doorstroom)locaties in ontwikkeling.

2. Opvangopgaven in beeld

In onderstaande paragrafen wordt per opvangopgave beschreven wat de opgave voor 2024 is. Er wordt een doorkijk gegeven naar de opgaven per 1 januari 2025 en 2026 volgens de Meerjaren Productie Prognose (MPP (2024-I))¹. Vervolgens zijn de gerealiseerde plekken in beeld gebracht en wordt een beschrijving gegeven van plannen in ontwikkeling.

2.1 Provinciale asielopgave Fryslân

In het capaciteitsbesluit dat in november 2023 door het Kabinet is aangenomen is de landelijke capaciteitsbehoefte per 1 januari 2025 vastgesteld op 96.000 opvangplaatsen (Capaciteitsbesluit COA 2023-II, oktober 2023). Voor Fryslân is daarin de volgende te realiseren asielopgave vastgesteld: 3.391 opvangplaatsen asiel voor 1 januari 2025. Gemeenten dienen deze opgave uiterlijk 1 juli 2025 gerealiseerd te hebben.

Landelijk wordt de verwachting afgegeven dat per 1 januari 2026 de geprognosticeerde bezetting bij ongewijzigd beleid op ongeveer 121.500 asielvluchtelingen uit zal komen, waarvan naar schatting ca. 48.500 statushouders en een prognose van ongeveer 133.500 benodigde asielopvangplekken. Deze is hoger dan de tweejaarlijkse capaciteitsraming vanuit de Spreidingswet die geldt voor de periode 2025-2027.

De indicatieve opgave voor asielopvang per gemeente per 1-1-2025 volgens de spreidingswet² ziet er als volgt uit:

Gemeente	Capaciteitsraming opvangplaatsen	Waarvan geschikt voor amv
Achtkarspelen	140	12
Ameland	22	2
Dantumadiel	96	8
De Fryske Marren	301	25
Harlingen	74	6
Heerenveen	277	23
Leeuwarden	563	48
Noardeast-Fryslân	234	20
Ooststellingwerf	136	12
Opsterland	173	15
Schiermonnikoog	5	0
Smallingerland	278	24
Súdwest-Fryslân	488	41
Terschelling	26	2
Tytsjerksteradiel	184	16
Vlieland	7	1
Waadhoeke	245	21
Weststellingwerf	142	12
Totaal	3.391	288

Tabel 1: De indicatieve opgave voor asielopvang per gemeente volgens de Spreidingswet

2.1.1 Realisatie provinciale asielopgave Fryslân

De huidige opvangcapaciteit van duurzame opvangplekken in Fryslân, inclusief opvangplekken voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv), is 2.747 plekken. Wanneer daar de tijdelijke noodopvangplekken bij worden opgeteld, heeft provincie Fryslân

¹ Tweede Kamerbrief: Actuele situatie asielketen en Oekraïense ontheemden - MPP 2024-I | Overheid.nl. <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-9bb550a25fb2823e38effb2aaac8b570e2474f8a/pdf>

² Staatscourant 2024, 3320 | Overheid.nl. <https://www.officiëlebekeendmakingen.nl/stcrt-2024-3320.html>

op dit moment 4.305 opvangplekken. Daarmee voldoet Fryslân op dit moment aan de opvangopgave van 3.391 opvangplekken, zij het nog niet volledig met duurzame opvangplekken, zie ook tabel 2. In kwartaal 1, 2, 3 en 4 van 2025 lopen enkele contracten van tijdelijke noodopvangcentra voor asielzoekers af. In hoeverre deze verlengd kunnen dan wel zullen worden is afhankelijk van lokale besluitvorming op korte termijn.

Provinciale asielopvangopgave (inclusief bijzondere opvangvormen): 3.391

Aantal ingevulde asielopvang plekken: 4.305 (127%)

Nog in te vullen asielopvangplekken: 0

Provinciale asielopvangopgave amv: 288

Aantal ingevulde asielopvangplekken amv: 203 (70%)

Nog in te vullen asielopvangplekken amv: 85

Gemeente	Aantal plekken totaal	Aantal regulier	Nood-opvang	Doorstroom-locatie	Beschikbaar tot	Inclusief aantal bijzonder (amv)	Beschikbaar tot
De Fryske Marren	465	465*			1-10-2026		
Harlingen	160		160		1-1-2025		
Leeuwarden	690		340 100 250		1-10-2025 14-7-2025 5-1-2025		
Ooststellingwerf	190			190	31-12-2024		
Opsterland	75			75***	Vanaf 1-7-2025	20	Minimaal 3 jaar
Smallingerland	825	600	225		1-1-2034 1-10-2025	60 20 20	1-1-2034 1-1-2034 1-1-2034
Súdwest-Fryslân	786	600	186		1-11-2026** 1-5-2025	33	
Tytsjerksteradiel	652	652			Geen einddatum		
Waadhoeke	430	430			Geen einddatum	50	
Weststellingwerf	32		32		31-03-2025		
Totaal	4.305	2.747	1.293	265			

Tabel 2: Overzicht gemeenten bestaande asielopvangplaatsen

* aantal plekken wordt voor 1-7-2025 afgebouwd tot de indicatieve norm (= 301) volgens de capaciteitsraming voor de betreffende gemeente;

** betreft 450 plaatsen per 1-11-2026 tot 1-11-2041.

*** betreft 50-100 plekken (is nog in onderzoek).

2.1.2 Capaciteit in ontwikkeling in 2024-2025

Diverse Friese gemeenten zijn in de onderzoeksfase voor nieuwe dan wel vervanging van huidige opvanglocaties. De gemeente Leeuwarden heeft het voornemen om 450 duurzame plekken te realiseren in de vorm van een Regionale opvanglocatie (ROL). De gemeenteraad heeft al ingestemd met de locatie, maar het traject voor de vergunning loopt nog. In de gemeente Heerenveen beslist de raad begin 2025 over circa 277 plekken. De gemeente Súdwest-Fryslân doorloopt op dit moment het ruimtelijke proces om eind 2026 een nieuwe opvanglocatie te realiseren met 450 opvangplekken, in plaats van de bestaande locatie. Ook de gemeente Harlingen (160 plekken) en de gemeente Smallingerland (225 plekken) onderzoeken of de noodopvanglocaties verlengd kunnen worden.

2.1.3 Uitwisseling van opgaven

Gemeenten kunnen op basis van de Spreidingswet afspraken maken over het verdelen/uitruilen van asielopvangplekken met andere gemeenten binnen de eigen provincie. Mocht de situatie daar zijn dan maakt de PRT gebruik van de mogelijkheid om met elkaar te kijken welke opgaven onderling uitgewisseld kunnen worden.

2.1.4 Aandachtspunten

De Friese gemeenten signaleren dat de Omgevingswet het ingewikkelder maakt dan voorheen om acute opvanglocaties te realiseren. Er kan niet meer worden volstaan met een tijdelijke vergunning zoals onder de Wabo mogelijk was (de 'kruimellijst'). Indien een locatie geen woonbestemming heeft moet er een procedure worden gevolgd om af te wijken van het Omgevingsplan. Over het algemeen kan hierbij niet worden volstaan met het volgen van een reguliere procedure aangezien de opvang van vluchtelingen veelal zal worden gezien als *"[...] een activiteit die aanzienlijke gevolgen heeft of kan hebben voor de fysieke leefomgeving én waartegen naar verwachting verschillende belanghebbenden bedenkingen zullen hebben."* Ook de nutsvoorzieningen zijn een aandachtspunt. Deze aspecten verlagen de slagkracht in tijden van acute opvangbehoefte. Er is behoefte om hieraan vereenvoudigd invulling te geven.

In aanvulling op de reeds aangehaalde behoefte om opvang naar aard en schaal te kunnen realiseren, is het relevant om te benadrukken dat het een terugkerend knelpunt is dat kleinschalige amv-locaties niet geschikt worden bevonden omdat de kosten voor verbouwing te hoog zouden liggen. Daarnaast worden opties niet geëffectueerd omdat er een voorkeur is voor locaties van ten minste 50 plekken waarbij meerdere gemeenten samenwerken. Een relevant aandachtspunt hierbij betreft de druk op huisartsenzorg, onderwijs en andere voorzieningen voor de gemeente waarin de locatie wordt gevestigd.

2.2 Provinciale opvangopgave opvang Oekraïense ontheemden

Door het uitbreken van de oorlog in Oekraïne eind februari 2022, is naast de asielstroom een grote stroom van vluchtelingen uit Oekraïne ontstaan. De toenmalige Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid heeft alle gemeenten opgeroepen om opvangplaatsen voor ontheemden uit Oekraïne te realiseren. Op basis van de instroomprognose die op 15 april 2024 richting gemeenten is gecommuniceerd is de verwachting dat per 1 januari 2025 ca. 136.000 ontheemden uit Oekraïne in Nederland verblijven inclusief de ca. 3.000 derdelanders die onder de RTB vallen. Het benodigde aantal gemeentelijke opvangplekken is per 1 januari 2025 vastgesteld¹ op 120.000 opvangplekken. De inspanningsverplichting voor Fryslân bedraagt conform de landelijke verdeelsleutel 6.766.

De PRT heeft zich d.d. 2 oktober 2023 achter het standpunt van de voorzitter van de Veiligheidsregio Fryslân geschaard, dat hij in het Veiligheidsberaad innam. Dit standpunt is d.d. 26 maart 2024, naar aanleiding van afstemming over het BAK OEK 2024, opnieuw bestendigd. De onderliggende argumentatie hiertoe is gelegen in het meenemen van het aanzienlijke grondoppervlak van Fryslân in relatie tot beschikbare opvangmogelijkheden in een meer dunbevolkt gebied. Ook beschikbaarheid van voorzieningen als onderwijs, gezondheidszorg, vervoer, etc., zijn afgestemd op het aantal bewoners en niet op het aantal vierkante kilometers. Bovendien levert Fryslân structureel en over een lange periode van jaren boven de norm verschillend vormen van opvang. De PRT is van mening dat de Friese gemeenten niet kunnen blijven voldoen aan de vraag die een structurele overcapaciteit van de ambtelijke organisaties met zich mee brengt. Als alternatief is aangedragen om te werken vanuit het 'fair share'-principe en een verdeelsleutel te hanteren op basis van het aantal

veiligheidsregio's in Nederland. Middels een schrijven (d.d. 3 mei 2024; ons kenmerk: 02222948) aan de toenmalige Staatssecretaris en het Ministerie van Justitie en Veiligheid hebben de Friese gemeenten bij monde van de PRT verklaard bij de opvang van Oekraïense ontheemden uit te gaan van een inspanningsverplichting van 1/25ste deel van de totale opgave; conform de vijftieng veiligheidsregio's in Nederland. De inspanningsverplichting voor de opvang van Oekraïense ontheemden volgens deze verdeelsleutel is voor Fryslân 4.802. Voor de indicatieve opgave opvang per gemeente zie tabel 3.

2.2.1 Realisatie provinciale opvangopgave opvang Oekraïense ontheemden

De huidige opvangcapaciteit van opvangplekken voor Oekraïense ontheemden in Fryslân is 4.207 plekken. De inspanningsverplichting voor de opvang van Oekraïense ontheemden, die per 1 januari 2025 gevraagd wordt, is voor Fryslân volgens de '1/25ste deel'-verdeelsleutel 4.802 opvangplekken, zie ook tabel 3.

Provinciale inspanningsverplichting Oekraïense ontheemden:	4.802
Aantal gerealiseerde plekken voor Oekraïense ontheemden:	4.207
Nog te realiseren plekken voor Oekraïense ontheemden:	595

Aantal plekken in ontwikkeling	(in het groen)	1.073
Aantal te sluiten plekken met intentie tot verlenging t/m 31-3-2025	(in blauw)	368
Aantal te sluiten plekken t/m 31-3-2025	(in het rood)	373

Gemeente	Capaciteitsraming opvangplaatsen te realiseren o.b.v. 120.000 ('1/25ste deel'-verdeling)	Aantal gerealiseerde plekken	Beschikbaar (van/tot)
Achtkarspelen	205	168 (+42) (-42)	30 van 20-3-2022 tot 30-12-2024 42 van 31-10-2022 tot 27-2-2025 14 van 31-3-2024 tot 30-3-2025 30 van 14-11-2023 tot 1-5-2025 18 van 30-9-2024 tot 3-3-2026 34 van 22-5-2022 tot 3-3-2026 42 van 30-11-2024 tot 31-3-2026
Ameland	29	5	5 van 20-3-2022 tot 30-12-2024
Dantumadiel	140	132 (+6)	6 van 17-11-2024 tot 20-1-2026 6 van 26-11-2023 tot 3-3-2026 74 van 28-6-2023 tot 3-3-2026 52 van 9-9-2022 tot 3-3-2026
De Fryske Marren	382	314	83 van 30-6-2024 tot 31-3-2025 109 van 30-4-2022 tot 31-3-2025 55 van 23-4-2022 tot 28-2-2026 67 van 5-4-2022 tot 28-2-2026
Harlingen	116	102	11 van 31-3-2024 tot 3-3-2026 12 van 14-9-2022 tot 3-3-2026 24 van 14-9-2022 tot 3-3-2026 12 van 14-6-2022 tot 3-3-2026 28 van 14-5-2022 tot 3-3-2026 15 van 20-4-2022 tot 3-3-2026
Heerenveen	373	314 (+60)	314 van 30-6-2022 tot 7-7-2025 60 van 31-12-2024 tot 28-2-2026
Leeuwarden	917	813 (+279)	131 van 23-2-2023 tot 31-1-2025 172 van 27-11-2024 tot 30-11-2025 107 van 31-1-2025 tot 31-1-2026 216 van 16-1-2024 tot 28-2-2026 216 van 20-4-2023 tot 28-2-2027 250 van 26-1-2023 tot 28-2-2027

Noardeast-Fryslân	335	258	80 van 26-1-2023 tot 11-12-2025 48 van 17-1-2023 tot 11-12-2025 50 van 27-3-2022 tot 30-12-2025 4 van 31-8-2024 tot 30-12-2025 7 van 9-10-2024 tot 30-8-2026 10 van 31-5-2024 tot 30-10-2026 59 van 3-7-2022 tot 30-12-2026
Ooststellingwerf	188	184	7 van 17-4-2024 tot 30-12-2024 72 van 8-9-2024 tot 21-4-2025 7 van 31-5-2024 tot 3-3-2026 3 van 31-5-2024 tot 3-3-2026 6 van 31-1-2024 tot 3-3-2026 5 van 31-1-2024 tot 3-3-2026 1 van 30-11-2023 tot 3-3-2026 4 van 30-11-2023 tot 3-3-2026 5 van 31-10-2023 tot 3-3-2026 14 van 30-11-2023 tot 4-3-2026 60 van 9-3-2022 tot 4-3-2026
Opsterland	221	186 (+18)	6 van 31-12-2024 tot 3-3-2026 12 van 31-12-2024 tot 3-3-2026 43 van 7-7-2024 tot 3-3-2026 9 van 20-11-2023 tot 3-3-2026 9 van 9-11-2023 tot 3-3-2026 2 van 9-11-2023 tot 3-3-2026 83 van 18-3-2022 tot 3-3-2026 8 van 28-2-2022 tot 3-3-2026 16 van 28-2-2022 tot 3-3-2026 16 van 28-2-2022 tot 3-3-2026
Schiermonnikoog	6	0	
Smallingerland	413	390 (+234)	178 van 30-5-2023 tot 30-3-2025 131 van 31-10-2022 tot 30-12-2025 36 van 21-4-2024 tot 3-3-2026 18 van 15-12-2022 tot 30-3-2027 27 van 1-5-2022 tot 30-3-2027 200 van 28-2-2025 tot 28-2-2029 34 van 30-11-2024 tot 9-4-2030
Súdwest-Fryslân	662	619 (+120)	162 van 20-3-2022 tot 30-9-2025 86 van 11-7-2022 tot 29-11-2025 31 van 31-7-2022 tot 28-2-2026 115 van 12-4-2022 tot 28-2-2026 60 van 31-10-2024 tot 28-2-2026 6 van 31-12-2023 tot 28-2-2026 89 van 31-8-2024 tot 30-8-2026 60 van 1-12-2024 tot 1-3-2027 130 van 14-12-2022 tot 31-3-2027
Terschelling	36	55 (+15)	15 van 29-11-2024 tot 3-3-2026 55 van 17-3-2022 tot 3-3-2026
Tytsjerksteradiel	236	265	120 van 13-11-2022 tot 4-3-2025 140 van 14-12-2023 tot 3-3-2026 5 van 25-3-2024 tot 31-3-2026
Vlieland	10	0	
Waadhoeke	341	242 (+289) (-22)	22 van 28-4-2024 tot 28-12-2024 55 van 31-5-2023 tot 28-2-2026 4 van 19-2-2023 tot 28-2-2026 7 van 15-2-2023 tot 28-2-2026 7 van 12-2-2023 tot 28-2-2026 5 van 31-1-2023 tot 28-2-2026 36 van 14-12-2022 tot 28-2-2026 36 van 6-7-2022 tot 28-2-2026 36 van 28-6-2022 tot 28-2-2026 101 van 14-1-2025 tot 2-3-2026

			188 van 14-1-2025 tot 2-3-2026 34 van 6-11-2023 tot 31-3-2027
Weststellingwerf	192	160 (+10)	27 van 7-11-2022 tot 30-5-2025 9 van 30-9-2023 tot 31-7-2025 40 van 13-10-2023 tot 30-9-2025 32 van 10-5-2023 tot 31-1-2026 18 van 28-9-2022 tot 30-9-2027 10 van 10-4-2022 tot 10-4-2028 10 van 30-6-2025 tot 30-6-2028 24 van 19-6-2024 tot 29-3-2029
Totaal	4.802	4.207	

Tabel 3: De inspanningsverplichting opvang Oekraïense ontheemden per gemeente en gerealiseerde opvang met einddata

2.2.2 Capaciteit in ontwikkeling in 2025

Er zijn momenteel 1.073 plekken in ontwikkeling maar er sluiten 373 plekken per 31-3-2025. Daarnaast zijn er 368 plekken waarvan de intentie tot verlenging uitgesproken is. Daarmee is met zekerheid te stellen dat er per 31-3-2025 minimaal 4.907 (102% Friese verdeelsleutel) plekken beschikbaar zijn. Gemeenten geven aan dat zij willen voldoen aan de inspanningsverplichting die per 1 januari 2025 wordt gevraagd, gerekend naar de Friese verdeelsleutel, daarnaast zijn gemeenten actief op zoek naar nieuwe opvanglocaties of de uitbreiding van plaatsen, waarbij ook mogelijkheden worden onderzocht als het aankopen van vastgoed.

2.3 Statushouders

Elk half jaar stelt de Minister van Asiel en Migratie het aantal statushouders vast dat elke gemeente in het komende half jaar moet huisvesten. In 2024 is dit aantal voor alle gemeenten in Fryslân samen voor het eerste half jaar (2024-I) vastgesteld op 694 (+ achterstand totaal 1.073). De taakstelling voor het tweede half jaar is vastgesteld op 632 (2024-II) (+ achterstand vorige periode, totaal huisvestingsopgave 1.036). De taakstelling statushouders van de Waddeneilanden is overgenomen door de gemeente Leeuwarden.

2.3.1 Realisatie huisvesting statushouders

Waar eerder veel Friese gemeenten de taakstelling voor het huisvesten van statushouders hebben weten te realiseren is ook in Fryslân het beeld dat dit in 2023 en 2024 moeizamer verloopt, dit door een toename van de taakstelling (verdubbeling). De reden voor het ontstaan van de achterstand is divers. Het gaat om krapte op de woningmarkt en in voorgaande jaren is het aantal koppelingen vanuit het COA bij een aantal gemeenten achtergebleven. Naast huisvesting in de beschikbare sociale huurwoningmarkt wordt steeds meer gekeken naar alternatieve vormen van huisvesting zoals tijdelijke woningen, doorstroomlocaties en woningdelen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de realisatie van de taakstelling huisvesting statushouders (inclusief voorsprong en achterstand) gecumuleerd naar heel Fryslân in de periode 2024-I en 2024-II.

Gemeente	Saldo vorige periode (1 ^e helft 2024)	Taakstelling 2 ^e helft 2024 wettelijk	Totale taakstelling 2 ^e helft 2024 wettelijk	Huisvesting vanaf 1 juli 2024 tot 24 oktober 2024	Totaal achterstand of voorsprong 2 ^e helft 2024
Achtkarspelen	11 achter	27	38	14	23
Dantumadiel	5	19	24	7	17
De Fryske Marren	48	50	98	25	73
Harlingen	16	16	32	6	26
Heerenveen	31	49	80	26	54
Leeuwarden	36	131	167	94	73
Noardeast-Fryslân	19	44	63	17	46
Ooststellingwerf	27	25	52	19	33
Opsterland	19	29	48	19	31
Smallingerland	30	54	84	19	65
Súdwest-Fryslân	66	86	152	26	126
Tytsjerksteradiel	26	31	57	5	52
Waadhoeke	43	45	88	10	78
Weststellingwerf	27	26	53	18	36
Totaal	404	632	1.036	304	732

Tabel 4: Overzicht gemeenten die huisvesting voor statushouders hebben gerealiseerd

2.3.2 Capaciteit in ontwikkeling in 2024-2025

Het realiseren van huisvesting voor statushouders is noodzakelijk om de druk op de azc-opvang te verlichten, maar ook om de mensen die het recht hebben om in Nederland te mogen blijven een goede en tijdige start te geven in onze maatschappij. Binnen de huidige landelijke capaciteitsbehoefte van 96.000 opvangplekken zijn 21.000 statushouders meegerekend die volgens de prognose op 1 januari 2025 nog in de opvang verblijven. Indien de huidige lijn wordt doorgezet is de verwachting dat dit gedurende 2025 op zal lopen naar 48.500 statushouders in de azc's. Mochten gemeenten, conform de wettelijke taakstelling, statushouders tijdig huisvesten, dan zal dat een overeenkomstige daling van de capaciteitsbehoefte betekenen.

Gemeenten zoeken daarom naar uiteenlopende oplossingen om doorstroming van statushouders mogelijk te maken. Door het opzetten van tijdelijke woonvoorzieningen of een doorstroomlocatie en het onderzoeken van alternatieven om statushouders te huisvesten, zoals huisvesting in commerciële huurwoningen of het aankopen van vastgoed door gemeenten.

2.3.3 Aandachtspunten

De huisvesting van statushouders vanuit een tijdelijke gemeentelijke voorziening wordt bemoeilijkt door de discussie met woningcorporaties over urgentie en de voornemens zoals beschreven in het landelijke Hoofdlijnenakkoord 2024. Dit vraagt mogelijk om een andere invulling van het fenomeen doorstroomlocatie, bijvoorbeeld in de vorm van zelfstandige woningen die de gemeente beschikbaar stelt en op langere termijn kunnen worden verhuurd.

Daarnaast blijft in Fryslân de toewijzing door woningcorporaties van woningen aan statushouders achter bij de rest van Nederland. Daarbovenop is de koppeling van statushouders en, als gevolg, de doorstroom in Fryslân een aandachtspunt. In het geval van individuen en gezinnen die al geruime tijd in een opvanglocatie in een bepaalde regio verblijven, zou een koppeling aan deze regio of de betreffende provincie wenselijk zijn. Dit is

in lijn met de op 3 april 2024 door de Landelijke Regietafel (LRT) vastgestelde uitvoeringsagenda waarin staat aangegeven dat voor een succesvolle integratie goede aansluiting tussen opvang en de daaropvolgende huisvesting en integratie in de gemeente van belang is. Gemeenten ontvangen hun koppelingen voor huisvesting daarom zo veel als mogelijk van locaties in de regio.

3 Resultaat provinciaal plan

3.1 Samenvatting

Fryslân heeft een goede historie en ervaring met het faciliteren van voldoende opvanglocaties in haar provincie. Alle 18 Friese gemeenten zijn bereid om een bijdrage te leveren aan de opvang van de diverse groepen vluchtelingen. Draagvlak en verbinding met de omgeving staan hierbij centraal en wegen zwaar. Een aantal azc-locaties staan er vele jaren en zijn goed geïntegreerd in de omgeving. De Friese Waddeneilanden kennen een eigen ecosysteem waarbinnen zo'n 950 tot 5.000 inwoners gevestigd zijn. Desalniettemin zijn ook Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog bereid om een bijdrage te leveren aan de opvangopgave. Om evenwel aan de vraag naar opvang te kunnen voldoen zou ondersteuning naar aard en schaal geleverd moeten worden. We stellen vast dat dit tot op heden helaas niet wordt geboden waardoor de bereidheid van de gemeenten niet geëffectueerd kan worden. Dat is jammer, want er is onder de Friese bestuurders een breed draagvlak voor het realiseren van de verschillende modaliteiten van opvang.

De asielopvangcapaciteit in Fryslân is op dit moment voldoende. Echter, omdat er in de loop van 2025 mogelijk tijdelijke noodopvangcentra sluiten, ligt de uitdaging primair in het voorzien in plekken die langer dan vijf jaar beschikbaar zijn. Het streven is om in het kader van het opvangen van schommelingen in instroom en bezetting in de toekomst en ook in het licht van de gevraagde investeringen, duurzame opvangvoorzieningen te creëren.

De opvangcapaciteit voor Oekraïense ontheemden voldoet nog niet volledig. Gemeenten zijn actief op zoek naar nieuwe opvanglocaties of de uitbreiding van plaatsen. De verwachting is dat gemeenten voldoen aan de inspanningsverplichting die per 1 januari 2025 wordt gevraagd, gerekend naar de Friese verdeelsleutel.

Het realiseren van de taakstelling voor het huisvesten van statushouders is in de huidige woningmarkt een uitdaging. Na een jarenlange voorsprong in de huisvesting van statushouders is er nu sprake van achterstanden. De verhoogde taakstelling heeft hier een aandeel in en het niet tijdig koppelen van statushouders heeft bij enkele gemeenten geleid tot een opgelopen achterstand. Gemeenten en corporaties spreken echter uit ernaar te streven de taakstelling te halen. Hiervoor zijn ook andere vormen buiten de sociale huurwoningmarkt nodig, waarbij financiële ondersteuning van het Rijk zeer welkom is. Eventuele aanpassing in wet- en regelgeving, zoals het passend toewijzen in afwachting op gezinshereniging, is tevens wenselijk.

In september 2023 is, op verzoek van de PRT, een governance tot stand gekomen voor een goede ondersteuningsstructuur onder de PRT om het vluchtelingenvraagstuk in Fryslân gezamenlijk te bespreken. Onderdeel van deze governance is de instelling van een ambtelijke werkgroep die de bestuurlijke afstemming over het aantal opvangplaatsen aan de PRT faciliteert en het regioplan uitwerkt met de verdeling van voldoende opvangplekken. Per gemeente is een vertegenwoordiger aangesteld.

Met de inrichting van de bestuurlijke samenwerkingsstructuur van de PRT en de onderliggende ambtelijke werkgroep is een bestuurlijke aanpak ingezet om de asielopgave, in samenhang met de opvang van ontheemden uit Oekraïne en de huisvesting van statushouders, integraal te benaderen. De PRT en ambtelijke werkgroep functioneren vooral als bestuurlijke ‘aanjaag’- en afstemmingsgremia en beschikken zelf niet over de benodigde uitvoeringskracht. De daadwerkelijke realisatie van opvangplaatsen en huisvestingsoplossingen vindt plaats binnen gemeenten, als onderdeel van lokale uitvoeringsprogramma’s.

Wij willen deze bestuurlijke en ambtelijke samenwerking in 2025 verder versterken door onderlinge samenwerkingen te stimuleren en meer verbinding te zoeken met andere domeinen (o.a. sociaal domein, wonen, onderwijs en arbeidsmarkt) om knelpunten en vraagstukken op aanpalende terreinen te kunnen adresseren. Daarnaast is behoefte aan een heldere bestuurlijke escalatielijn in geval van dreigende opvangtekorten en een acute opvangbehoefte. Afhankelijk van landelijke ontwikkelingen rond de crisisstructuur wordt hieraan nog invulling gegeven.

3.2 Bestuurlijke opdracht ambtelijke werkgroep PRT

Parralel aan de ‘bestuurlijke’ PRT is er sinds september 2023 een ambtelijke werkgroep PRT actief die minimaal eens in de twee weken bijeenkomt. Tijdens deze bijeenkomsten worden de provinciale opvangopgaven gepresenteerd, verdeeld naar indicatieve opgaven voor elke gemeente: de asielopgave volgens de Spreidingswet, de huisvestingstaakstelling voor statushouders en de inspanningsverplichting voor de Oekraïense ontheemden. En wordt gezamenlijk gesproken over de realisatie van plekken, de landelijke ontwikkelingen die daar van invloed op zijn en er wordt expertise uitgewisseld en knelpunten en eventuele oplossingen worden besproken.

Op 26 maart 2024 heeft de ambtelijke werkgroep aan de PRT de bestuurlijke opdracht opgehaald om een open gesprek te voeren over lokale (in ontwikkeling zijnde) plannen rond opvang. Het doel van deze bestuurlijke opdracht is om vooruit te kunnen blikken op de realisatie van de opgave in 2025 en commitment te genereren voor de realisatie van de opgave. De gemeenten zijn gevraagd met oplossingen te komen voor de lokale opvangopgave door de volgende vragen te beantwoorden:

- i. Op welke manier bent u al met de opgave bezig?
- ii. Wat kan en wilt u lokaal doen?
- iii. Zijn er plannen in ontwikkeling?
- iv. Welke behoefte hebt u om in de opgave te voldoen?

Hiermee is inzichtelijk gemaakt wat de gerealiseerde en in ontwikkeling zijnde opvangmogelijkheden zijn per gemeente en of dit leidt tot tekorten richting 2025 en 2026.

In vervolg hierop is de ambtelijke werkgroep bij elkaar gekomen om uitvoering te geven aan de bestuurlijke opdracht en met elkaar te bespreken hoe lokaal aan de opgaven kan worden voldaan en worden mogelijkheden voor onderlinge samenwerkingen verkend. De gemeenten hebben aangegeven te staan voor de opgaven. De kernwaarden van de Friese gemeenten zijn in onderstaande afbeelding weergegeven, waarbij het nemen van verantwoordelijkheid een terugkerende term is. Op basis van de beantwoording van bovenstaande vragen en het samenkomen van alle gemeenten in een ambtelijk PRT verband is dit provinciaal plan tot stand gekomen.

